

Vergaderjaar 2024–2025

34 352

Uitvoering en evaluatie Participatiewet

Nr. 339

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 mei 2025

Inleiding

In maart 2024 heeft u het meerjarenprogrammaplan Smpel Switchen in de Participatieketen ontvangen.¹ Er is toegezegd uw Kamer periodiek nader te informeren over de ontwikkelingen binnen het programma Smpel Switchen in de Participatieketen (Smpel Switchen).²

Het Ministerie van SZW is al enige tijd bezig om, steeds vanuit de behoeften en mogelijkheden van mensen, te kijken hoe we belemmeringen kunnen wegnemen en overgangen in de participatieketen kunnen versoepelen. We willen dat mensen makkelijker kunnen switchen tussen uitkering en (deeltijd) werk en tussen vormen van participatie zoals dagbesteding, beschut werk, de banenafpraak en regulier werk. Het moet voor mensen veilig voelen en veilig zijn om (ontwikkelings)stappen te zetten waarbij ze ook veilig terug kunnen, mocht dat nodig zijn. We doen dit zodat het voor mensen makkelijker wordt om mee te doen op de voor hen best passende plek en ze naar vermogen een bijdrage kunnen leveren aan de samenleving.

Smpel Switchen is een domeinoverstijgend programma. We ondersteunen professionals en managers van gemeenten, UWV en zorginstellingen proactief en doelgericht, zodat zij kunnen inzetten op het implementeren van (proces)veranderingen gericht op het versoepelen van de overgangen. We kijken ook altijd of aanvullend op deze (proces)veranderingen, aanpassing van landelijke wet- en regelgeving nodig en mogelijk is. Ik werk intensief samen met het Ministerie van VWS en met de partners

¹ Kamerstuk 34 352, nr. 311

² Kamerstuk 34 352, nr. 326

in de werkplaats Sijmpel Switchen³. Ook staan we regelmatig in contact met ervaringsdeskundigen. We hebben advies gevraagd aan leder(in) en Mind hoe we de inbreng van ervaringsdeskundigen nog beter vorm kunnen geven en structureel in het programma kunnen borgen.

Het programma Sijmpel Switchen kent 6 hoofddoelen die met alle samenwerkingspartners zijn vastgesteld. Ik informeer u met deze brief hoe de activiteiten van het afgelopen jaar hebben bijgedragen aan het realiseren van deze doelen en hoe recent gestarte activiteiten daaraan bij gaan dragen.

Hoofddoelen programma Sijmpel Switchen

1. Bij een switch is er beter financieel en fiscaal inzicht voor de mensen die (willen) switchen en voor professionals en worden de negatieve financiële gevolgen van de switch beperkt;
2. Er zijn soepele overgangen tussen uitkering, onbetaald werk (dagbesteding) en betaald werk (beschut werk, banenafpraak, regulier);
3. Er zijn soepele overgangen tussen vormen van betaald werk;
4. Als mensen een stap zetten, is er altijd een veilige weg terug;
5. Professionals voelen zich gesteund en hebben de kennis en tools om mensen te ondersteunen bij het simpel switchen;
6. Beter inzicht in data en resultaten van Sijmpel Switchen.

Wat hebben we in 2024 gedaan

Sijmpel Switchen is geen afgebakend instrument dat je als professional kunt inzetten of waar je als individu rechten aan kunt ontlelen. Sijmpel Switchen is een andere manier van denken en doen om mensen te ondersteunen bij switches die zij willen en kunnen maken. Het is een cultuurverandering. Het kost tijd om (proces)veranderingen door te voeren. Het is een gezamenlijk proces waarin de afgelopen jaren voortdurend stappen zijn gezet. In 2024 hebben verschillende partners, met subsidie van SZW en VWS, onverminderd ingezet op activiteiten die bijdragen aan het realiseren van met name het tweede, vierde en vijfde doel van het programma Sijmpel Switchen. Hieronder geef ik een korte toelichting op een aantal uitgevoerde activiteiten.

Om professionals bij gemeenten te ondersteunen om het switchen voor mensen makkelijker te maken, hebben Optimalistic en het Instituut voor Publieke Waarden (IPW) een generieke methode «Doorbraken in de participatieketen» ontwikkeld. In deze methode staan processtappen hoe je van een bedachte oplossing naar een daadwerkelijke implementatie kunt komen. Er zijn zes gemeenten gevolgd.⁴ De oplossingen die gemeenten hadden bedacht liepen uiteen van het ontwikkelen van een pauzeknop om uitval uit (beschut) werk te voorkomen tot het realiseren van een werkproces gericht op een betere samenwerking tussen gemeenten en UWV. De ontwikkelde methode zit nu in de testfase en wordt voor de zomer van 2026 opgeleverd, waarna elke gemeente deze kan gebruiken. Verder heeft Optimalistic samen met twee gemeenten een «Procesbeschrijving Garantieknoop» gemaakt. Hierin staat hoe gemeenten

³ Ministeries van SZW en VWS, Divosa, VGN (Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland), UWV, VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten), Movisie, Lederin (netwerk voor mensen met een beperking of chronische ziekte), MIND (onafhankelijke maatschappelijke organisatie die zich inzet voor het verbeteren van de psychische gezondheid in Nederland), LCR (Landelijke Cliëntenraad), SAM (beroepsvereniging voor uitvoerders in het publieke sociale domein), Cedris en Optimalistic (bureau voor social development).

⁴ Sociale dienst Drechtsteden, Goes, Ede, Rotterdam, Ooststellingwerf en Zoetermeer

de aanvraagprocedure voor een bijstandsuitkering zo kunnen inrichten dat mensen binnen 5 werkdagen de uitkering toegekend kunnen krijgen als zij eerder een bijstandsuitkering hebben ontvangen en binnen zes maanden opnieuw instromen⁵. Dit draagt eraan bij dat mensen makkelijker tussen een bijstandsuitkering en betaald werk kunnen switchen.

We hebben ook ingezet op een betere samenwerking tussen de domeinen zorg en werk. De VGN heeft een inspiratiedocument «Bruggen naar werk» laten ontwikkelen⁶. Het doel hiervan is om de communicatie en samenwerking tussen partijen in het sociaal domein te versterken. Een betere samenwerking in de uitvoering leidt ertoe dat het voor mensen makkelijker wordt om stappen te zetten van dagbesteding naar betaald werk of omgekeerd.

Omdat werkgevers hierbij ook een belangrijke rol spelen, heeft de Universiteit Maastricht de handreiking «De weg van waarden» gemaakt. Hierin staan handige tips voor zorgaanbieders en werkgevers hoe zij in samenwerking dagbestedingsplekken in bedrijven kunnen realiseren, als mogelijke tussen- en ontwikkelstap op weg naar betaald werk in datzelfde bedrijf.

Het inzetten van IPS (Individuele Plaatsing en Steun) voor mensen met een lichtverstandelijke beperking draagt ook bij aan het makkelijker kunnen doorstromen van dagbesteding naar betaald werk. Deze methode is al effectief in de GGZ. Movisie heeft nu onderzocht dat IPS ook ingezet kan worden voor deze doelgroep om hen te begeleiden naar betaald werk⁷. Een aandachtspunt hierbij is dat het inzetten van IPS voor deze doelgroep een intensievere begeleiding vergt. Het advies van Movisie is om de ontwikkeling van IPS voor deze doelgroep stapsgewijs verder te brengen. Met de partners kijk ik hoe hier een passend vervolg aan kan worden gegeven.

Om het bereik van de genoemde producten van verschillende partners en kennis over Sijmpel Switchen te vergroten, heeft Divosa ingezet op bewustwording bij gemeenten en hun partners over manieren waarop zij kunnen bijdragen aan soepele overgangen van uitkering naar werk en tussen verschillende vormen van (betaald) werk. In bijeenkomsten en webinars worden kennis, ervaringen en producten gedeeld. Daarmee krijgen gemeenten handvatten aangereikt om Sijmpel Switchen mogelijk te maken. In 2024 zijn er 6 webinars en 3 regionale bijeenkomsten georganiseerd, waar zo'n 750 mensen aanwezig waren.

Zoals aangegeven kijken we binnen het programma niet alleen naar waar procesveranderingen in de uitvoeringspraktijk kunnen worden verbeterd maar ook of aanvullend daarop aanpassing van landelijke wet- en regelgeving nodig is. Daarom hebben we een aantal voorstellen gedaan in het wetsvoorstel Participatiewet in Balans⁸, dat 22 april jl. door de Tweede Kamer is aangenomen. Deze voorstellen dragen eraan bij dat mensen de stap vanuit de uitkering naar (deeltijd) werk eerder zetten. Ook zijn er maatregelen gericht op het oplossen van knelpunten rondom het verrekenen (bijstandsuitkering met salaris) als mensen deeltijd gaan werken.

1. Voorgestelde maatregelen voor het versoepelen van de aanvraagprocedure:

⁵ Er wordt aan de mensen alleen gevraagd of er wijzigingen zijn in het adres, de gezinssamenstelling het vermogen en de inkomsten. Er is gekozen voor een periode van 6 maanden in verband met mogelijke WW-rechten.

⁶ simpel-switchen.nl – Bruggen naar werk

⁷ Werkt IPS ook voor mensen met een verstandelijke beperking? | Movisie

⁸ Kamerstuk 36 582

- Het mogelijk maken om op basis van DigiD een bijstandsuitkering digitaal toe te kennen;
 - Het voor gemeenten mogelijk maken om een verkorte aanvraagprocedure in te richten. Als mensen binnen 12 maanden na uitstroom uit de bijstand opnieuw een uitkering aanvragen, kunnen zij die versneld krijgen. De eerdergenoemde garantieknoop sluit hier mooi bij aan;
 - Het mogelijk maken om een bijstandsuitkering met terugwerkende kracht te verlenen.
2. Voorgestelde maatregelen voor het makkelijker in deeltijd kunnen werken naast een bijstandsuitkering:
- het verruimen van de bijverdiengrenzen;
 - het mogelijk maken van (automatisch) verrekenen van inkomsten uit arbeid op basis van in de Polisadministratie beschikbare gegevens;
 - het eenduidiger verrekenen van de vakantiebijslag, de eindejaarsuitkeringen en het keuzebudget;
 - het bufferbudget.

Er vinden landelijk ook andere activiteiten plaats die niet direct onder het Programma Sijmpel Switchen vallen, maar waarmee we wel in verbinding staan. Zo is Instituut Gak⁹ in 2023 gestart met een programma om mensen makkelijker te laten switchen tussen dagbesteding en (beschut) werk, ik heb u hierover eerder geïnformeerd.¹⁰ Dit programma is in 2024 uitgebreid. In totaal zijn 56 projecten gestart vanuit zorginstellingen, maatschappelijke organisaties en sociale ondernemingen. In de eerste 26 projecten, die zijn gestart in 2023 en bijna zijn afgerond, zijn zo'n 200 deelnemers ingestroomd. Hiervan hebben 85 mensen ontwikkelingsstappen gezet waarvan er 20 zijn doorgestroomd naar (beschut) werk. In 2024 zijn nog eens 30 projecten gestart waar 165 deelnemers zijn ingestroomd¹¹. Uit de levensverhalen die de Universiteit voor Humanistiek van de deelnemers heeft opgetekend, blijkt dat deelnemers zeker stappen zetten, maar dat het om verschillende redenen vaak meer tijd vraagt dan van tevoren gedacht¹². Het programma loopt tot eind 2025. Wij zijn regelmatig met Instituut Gak in gesprek over de deelresultaten en de geleerde lessen.

Een andere ontwikkeling, waarmee het programma Sijmpel Switchen in verbinding staat, is dat SBCM (A&O fonds Sociaal Werkbedrijven) in samenwerking met Cedris de pilot «helpdesk Sijmpel Switchen» is gestart. Hier kunnen professionals van sociaal ontwikkelbedrijven casussen inbrengen of vragen stellen.¹³

Wat gaan we doen in 2025 en 2026

De inzet op een goede samenwerking met onze partners heeft ertoe geleid dat verschillende partners uit de werkplaats Sijmpel Switchen coalities met elkaar zijn aangegaan om integraal en domeinoverstijgend te werken aan het realiseren van de programmadoelen. Hieronder schets ik op hoofdlijnen welke activiteiten in gang zijn gezet.

⁹ Instituut Gak is een vermogensfonds dat een bijdrage levert aan de kwaliteit van de sociale zekerheid en de arbeidsmarkt in Nederland door het financieren van maatschappelijke projecten, onderzoek, leerstoelen en lectoraten.

¹⁰ Kamerstuk 34 352, nr. 311 en Stap voor stap – Instituut Gak – Dagbesteding

¹¹ Het doel was een instroom van 500 mensen.

¹² Tussenrapportage zie Welkom Werk Magazine – Instituut Gak – Dagbesteding en werk

¹³ Helpdesk Sijmpel Switchen – SBCM

In de regio's Eindhoven, Veenendaal, Weert en Rotterdam worden door de coalitie van Movisie, VGN en Cedris lerende praktijken simpel switchen ondersteund. In deze regio's werken een zorgorganisatie, een sociaal ontwikkelbedrijf en een gemeente met elkaar samen om het switchen tussen vormen van onbetaald (dagbesteding) en betaald werk te vergemakkelijken. Dit draagt bij aan het realiseren van het tweede, derde en vierde doel van het programma. Aan de hand van individuele switches van mensen brengt de coalitie in kaart welke Simpel Switchen aanpakken werken. De belangstelling voor deze lerende praktijken was groter dan het aantal beschikbare plekken. We blijven ook deze regio's actief informeren en betrekken.

Door het ondersteunen van deze lerende praktijken kunnen we lessen trekken waarmee we vervolgens andere regio's kunnen inspireren en ondersteunen om met Simpel Switchen aan de slag te gaan.

De komende periode blijven we inzetten op het ondersteunen van professionals in de uitvoeringspraktijken van zorg en werk. De testfase van de genoemde methode «Doorbraken in de participatieketen» is in zes regio's gestart. Na deze testfase kunnen uitvoeringsorganisaties zelf aan de slag om aanpassingen in hun processen te implementeren. Daarnaast is de coalitie, bestaande uit Optimalistic, IPW, SAM, Ieder(in) en Mind, aan de slag met het ontwikkelen van een «routenet Simpel Switchen»¹⁴ Alle informatie over knelpunten, oplossingen, ontwikkelde producten van de afgelopen jaren, wordt, aangevuld met input van professionals en mensen met ervaringskennis, overzichtelijk samengebracht. Zowel de methode als het routenet worden in de loop van 2026 opgeleverd.

We blijven onverminderd inzetten op het inspireren van regio's. Daarom zetten we de jarenlange samenwerking met Divosa voort. Divosa blijft gemeenten en hun professionals met kennis en tools informeren en stimuleren om mensen te ondersteunen bij het simpel switchen. Hiervoor organiseert Divosa, in nauwe samenwerking met andere partners, maandelijks een thema-webinar. Ook gaat Divosa samen met de VNG op bestuurlijk niveau aandacht besteden aan het thema Simpel Switchen. Het voornemen is om aan te sluiten bij de bijeenkomsten die de VNG in het kader van de Leeragenda organiseert.¹⁵

Omdat het inspireren en ondersteunen van arbeidsmarktregio's zo belangrijk is, haken we ook aan bij de hervorming van de arbeidsmarktinfrastuctuur. Zo wordt Simpel Switchen als thema opgenomen in de Landelijke Meerjarenagenda. Het is vervolgens aan de netwerkpartners in de arbeidsmarktregio's om in het Regionaal Beraad (i.o.)¹⁶ te bespreken hoe zij (verder) met Simpel Switchen aan de slag gaan en hiertoe afspraken te maken in de Regionale Meerjarenagenda.

Zoals gezegd, kijken we in het programma altijd naar de behoeften en mogelijkheden van de mensen, wat hebben zij nodig om stappen te kunnen zetten. Om bewustwording over de mogelijkheden van Simpel Switchen bij de doelgroep te vergroten heeft de coalitie van Ieder(in) en Mind in maart jl. een digitaal informatiepunt opgezet waar mensen hun ervaringen kunnen delen en vragen kunnen stellen over stappen die zij (willen) zetten.¹⁷

¹⁴ Het «routenet Simpel Switchen» is een werktitel.

¹⁵ Leeragenda Participatiewet: vertrouwen en vakmanschap | VNG

¹⁶ Gemeenten, UWV, SBB, sociale partners, onderwijs

¹⁷ <https://iederin.nl/vragen-over-switchen.nl>

Het is voor mensen niet makkelijk om stappen te zetten en het is voor professionals niet makkelijk (proces)veranderingen door te voeren. Dit kost tijd. Omdat het programma al enige tijd loopt, kunnen we nu meer inzicht krijgen in de resultaten van het programma. Daarom is afgelopen februari een vierjarige monitor Simpel Switchen gestart. Het doel is inzichtelijk te krijgen welke switches mensen maken, welke drempels zij nog ervaren en of de gemaakte switches ook duurzaam zijn. Daarnaast wil ik graag meer (cijfermatig) inzicht in de impact van het programma op het handelen in de uitvoeringspraktijk.

Mede op basis van deze resultaten kan ik het programma evalueren en in samenspraak met de partners bepalen of bijsturing van activiteiten binnen het programma nodig is. De eerste monitor wordt in het eerste kwartaal van 2026 opgeleverd.

Simpel Switchen is een ingezette beweging waarin we van professionals vragen om domeinoverstijgend samen te werken, te handelen vanuit de mens en te denken in mogelijkheden. Tegelijkertijd kijken wij of het nodig is wetgeving aan te passen zodat uiteindelijk de overgangen voor mensen worden versoepeld en zij beter mee kunnen doen op de voor hen best passende plek. We zijn goed op weg en tegelijkertijd ook nog niet klaar. We blijven ons de komende jaren voor dit thema inzetten, samen met mijn collega van VWS en alle partners in de werkplaats Simpel Switchen. In de loop van 2026 informeer ik uw Kamer weer over de stand van zaken van het programma Simpel Switchen.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J.N.J. Nobel